

Vilkår

for anmelding, håndtering av bud og
prissetting i regulerkraftmarkedet (RKM)

Gjeldende fra 17.04.2020

Innhold

Sammendrag	2
Dokument/endringslogg	3
Ordliste	4
1 Formål og virkeområde	5
2 Annen styrende informasjon	5
3 Informasjon	5
4 Kriterier for deltakelse	5
5 Generelt	5
6 Produkter	6
7 Budgivning	6
7.1 Frister	6
7.2 Budområde	6
7.3 Utforming av bud	6
7.4 Budkvantum	7
8 Aksept av bud – fastsettelse av pris	8
8.1 Prinsipper for akseptering av bud	8
8.2 Aktivering	8
8.3 Prissetting	9
8.4 Informasjon om pris og volum	10
9 Rapportering og avregning	10
10 Konsekvenser ved manglende oppfyllelse av forpliktelse	10
11 Konfidensialitet	10
12 Force majeure	11
13 Tvisteløsning	11
14 Informasjonsplikt	11
15 Endringer i vilkårene	11

Sammendrag

Dette dokumentet beskriver gjeldende markedsvilkår for levering av mFRR (manual Frequency Restoration Reserves), også kalt regulerkraft, i regulerkraftmarkedet (RKM) for det norske kraftsystemet. Herunder tilbud, aksept, avregning og rapportering.

NB: Denne versjonen er ikke gjeldende

Dokument/endringslogg

Disse vilkårene gjelder fra 17.04.2020 og erstatter vilkår gjeldende fra 02.04.2019.

Version	Revisjon	Forfatter	Dato
9	Rettet skrivefeil, rettet dok.nr, tilpasset nye retningslinjer, presisering praksis kap.8.2.	LS	17.04.2020
8	Redusert krav minstevolum NO1, overgang til euro	MMØ	17.10.2018
7	Høringsversjon	MMØ/KD	29-06-2018
6	Dato for krav til budgivning med kvantum per kvarter endret til 13. juni 2017	RBJ	30-11-2016
5	Krav til budgivning med kvantum per kvarter for aktører som leverer produksjonsplaner med varierende planverdier gjennom timen	RBJ	09-11-2016
4	Ny innholdsstruktur, kvartersoppløsning , fjernet 10 min bestemmelse i forbindelse med prissetting. Åpne for mulighet for budgivning med kvantum pr. kvarter (pris pr. time)	MMØ/IR	01-06-2016
3			25-06-2015
2			07-05-2013
1			28-09-2009

Ordliste

Begrep	Forklaring
Leverandør	Markedsaktør med reguleringsressurser som tilbys TSO i balansemarkedene.
Balanseansvarlig	Markedsaktør som er finansielt ansvarlig for sin egen og/eller en annen aktørs ubalanse.
Balanseregulering	Bruk av fleksible ressurser (reguleringsobjekt) til å redusere ubalansen i et eller flere budområder.
Reguleringsobjekt	Et reguleringsobjekt defineres som et volum produksjon eller forbruk og som har fleksibilitet til å reguleres opp og/eller ned. Det er mulig å samle reguleringsobjekter i stasjonsgrupper.
Budområde	Et definert geografisk område som angir budets lokasjon.
Budkvantum/effektkvantum	Angir budets leveranse/anskaffet reservekapasitet i effekt [MW].
Volum/reservevolum	Angir levert/anskaffet/avregnet reserve i energi [MWh].
Varighet	Med varighet menes maksimalt antall timer som reserven kan aktiveres sammenhengende i RK-markedet [h].
Hviletid	Hviletid menes minimum antall timer som reserven ikke kan aktiveres på nytt etter en aktivering i RK-markedet [h].
Flaskehals	En flaskehals indikerer at overføringskapasiteten på en eller flere linjer/kabler er fullt utnyttet.
FiftyWeb	FiftyWeb er Statnetts applikasjon for aktører som skal sende inn systemdata og produksjonsplaner, og anmelde bud i reservemarkeder.
Ediel	Ediel er etablert som standard for EDI i elektrisitetsbransjen. Ediel tar i bruk et utdrag av EDIFACT-meldinger hvor aktuelle meldingstyper er blitt tilpasset kraftmarkedet. Ediel baserer seg fullt ut på den internasjonalt etablerte EDIFACT-standarden.
EDIFACT	EDIFACT står for "Electronic Data Interchange For Administration, Commerce and Transport", og er en standard som eies av FN (United Nations). EDIFACT består av et sett av internasjonale standarder, kataloger og retningslinjer for elektronisk utveksling av strukturerte data.

1 Formål og virkeområde

Disse vilkårene gjelder ved tilbud, aksept og rapportering av mFRR (manual Frequency Restoration Reserves), også kalt regulerkraft, fra både produksjon og forbruk. Vilårene er bindende for leverandør i regulerkraftmarkedet (videre omtalt i dokumentet som "leverandør") og Statnett fra og med 17.04.2020 og erstatter vilkår datert 02.04.2019.

2 Annen styrende informasjon

Forhold i forbindelse med tilbud, aksept og rapportering av regulerkraft som ikke er beskrevet eksplisitt i disse vilkår, skal følge Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (fos), samt Avtal om driften av det sammankopplade nordiska kraftsystemet ([Systemdriftavtal](#)).

3 Informasjon

Gjeldende versjon av disse vilkår og annen informasjon om Statnetts kjøp og bruk av regulerkraft finnes på internettadresse www.statnett.no.

4 Kriterier for deltakelse

Leverandører må ha inngått en egen balanseavtale med Statnett eller kan alternativt delta indirekte i regulerkraftmarkedet (RKM) via en annen balanseansvarlig med tilsvarende avtale.

Leverandør kan delta med ett eller flere reguleringsobjekter. Et reguleringsobjekt defineres som et volum produksjon eller forbruk og som har fleksibilitet til å reguleres opp og/eller ned. Det er mulig å samle reguleringsobjekter i stasjonsgrupper etter avtale med landssentralen.

For at leverandør kan delta i RKM med nye reguleringsobjekt som ikke tidligere har vært akseptert som bud må reguleringsobjektet godkjennes av Statnett. Skjema for søknad om deltakelse i RKM for nye reguleringsobjekter sendes til RKPrekval@statnett.no. Leverandør skal motta svar på sin søknad senest 3 måneder etter at Statnett har mottatt søknaden. Dersom søknaden inneholder mangler vil leverandøren bli varslet om dette innen 8 uker.

Kvalifisering av leverandør skal revurderes på nytt

- Maksimalt hvert 5. år fra datoen for kvalifisering
- Hvis utstyr relatert til aktivering av reguleringsobjekt er fjernet, lagt til, modernisert eller på annen måte endret.

Statnett har rett til å kreve ny vurdering av RKM-kvalifiseringen av leverandør tidligere enn etter 5 år, med varsel om dette minimum 6 måneder før ny vurdering.

Leverandører som byr inn i RKM på vegne av en tredjepart må selv sørge for å innhente informasjon om endringer i de respektive parters volum knyttet til tilgjengelighet og kvalitet for RKM-bud. Dette gjelder også for RKM-bud som ikke lenger er tilgjengelige på grunn av utkobling gjennom ordning for fleksibelt forbruk.

5 Generelt

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har pålagt Statnett å drive, utvikle og fastsette vilkår for deltakelse i marked for regulerkraft. Statnetts ansvar er hjemlet i § 11 i "Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet" (fos). Dette dokumentet fastsetter vilårene for tilbud, aksept, rapportering og avregning i regulerkraftmarkedet (RKM). Prisene benyttes for prissetting av reguleringsinngrep i kraftsystemet. Regulerkraftprisene inngår i tillegg, sammen

med områdepris i elspotmarkedet, i avregningen av de balanseansvarliges ubalanser. Her vises det til NVE sin "Forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netttjenester" og balanseavtalen¹.

6 Produkter

Regulerkraftmarkedet omfatter kjøp og salg av regulerkraft, også kalt mFRR (manual Frequency Restoration Reserves). Regulerkraft benyttes til to formål:

- Aktivere manuelle reserver for å holde frekvensen i det nordiske synkronsystemet innenfor fastsatte grenseverdier, og dermed frigjøre primær- og sekundærreserver, slik at disse kan være klar til neste hendelse.
- Håndtere regionale og mellomnasjonale flaskehalsen ved å holde kraftoverføringen innenfor akseptable grenser.

mFRR skal ha en aktiveringstid på maksimum 15 minutter.

Regulerkraftmarkedet omfatter kjøp og salg av regulerkraft med kvantum på kvarters- og timesbasis og pris per time.

7 Budgivning

7.1 Frister

Foreløpige tilbud i regulerkraftmarkedet for neste døgn sendes Statnett innen kl. 21.30.

Nye bud eller korreksjoner av tidligere innsendte bud må være Statnett i hende senest 45 minutter før hver driftstime.

Ved dokumenterbare og relevante tekniske feil har leverandør anledning til å trekke bud senere enn ordinær korreksjonsfrist. Leverandør skal informere Statnett så snart som praktisk mulig dersom gjeldende bud ikke kan effektueres.

Ved vanskelige driftssituasjoner hvor systemansvarlig rekvirerer effekttilgang i henhold til fos, § 12 fjerde ledd, skal tilbud sendes Statnetts landssentral snarest mulig og uten ubegrunnet opphold i samsvar med vedtak fra systemansvarlig. Regulerbar effekt som ikke er tilbudt i markedet prissettes til elspotområdets regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

7.2 Budområde

Budområdene i regulerkraftmarkedet følger til enhver tid gjeldende elspotområder.

7.3 Utforming av bud

Leverandøren skal sende inn bud elektronisk ifølge Statnett sin spesifisering primært via EDI² eller alternativt via FiftyWeb³.

¹ Avtale om tilgang til engrosmarkedet for elkraft i Norge

² Se implementasjonsguide under <https://www.ediel.no>.

³ Se <http://fiftyweb.statnett.no/>

For at tilbudet skal være gyldig, må leverandør ha en beredskap som sikrer at reguleringer blir fullt ut aktivert innen 15 minutter etter bestillingstidspunktet.

Leverandøren er forpliktet til å kunne levere regulerkraft i tråd med tilbudt regulerkraft i regulerkraftmarkedet. Forpliktelser som følge av handel i andre markeder skal derfor ikke begrense leverandørens evne til å levere i henhold til tilbudt reguleringsvolum i regulerkraftmarkedet. Leverandører som byr i RKM på vegne av en tredjepart er ansvarlig for at vilkårene for regulerkraftmarkedet oppfylles.

Et bud i regulerkraftmarkedet gjelder for én eller flere timer til en bestemt pris. Kvantum [MW] kan gis per time eller per kvarter. Et tilbud i regulerkraftmarkedet kan bestå av ett eller flere bud.

Leverandørene kan for hver time tilby pris/quantum for opp- og/eller nedregulering. Budene angis per stasjonsgruppe. Statnett fastsetter i samråd med leverandør hvilken geografisk inndeling som benyttes for stasjonsgruppen.

Kvantum for et eller flere bud skal tilbys til spesifiserte priser i EUR/MWh eller NOK/MWh. Bud i EUR/MWh skal leveres i inkremitter på 0,5 €/MWh. Bud i NOK/MWh skal være heltall delelig med 5. Bud i NOK/MWh vil omregnes til €/MWh med to desimaler. Valutakurs benyttet i Fifty hentes daglig fra Nord Pool.

Laveste tilbudspris for oppregulering er nærmeste hele 0,5 €/5 NOK over områdepris i elspotmarkedet. Høyeste tilbudspris for nedregulering, er nærmeste hele 0,5 €/5 NOK under områdepris i elspotmarkedet.

Øvre prisgrense for tilbud i regulerkraftmarkedet er 5000 Euro/MWh. For omregning til prisgrense i NOK benyttes siste offisielle valutakurs fra Nord Pool.

Bud der kvantum er angitt per time skal ha konstant effekt innenfor timen.

Dersom budet gjelder for flere sammenhengende timer, kan maksimal varighet av en regulering på budet begrenses til et helt timetall. Likeledes kan leverandør fastsette en hviletid mellom hver aktivering av budet. Slike begrensninger i varighet og hviletid må spesifiseres i tilbudet med hele timetall.

For vindkraft skal et tilbud for nedregulering, som omfatter hele stasjonsgruppen, til enhver tid være lik produksjonsplanen for aktuell time. Ved tilbud som tilsvarer deler av en stasjonsgruppe skal tilbudet tilsvare produksjonsplan for den samme delen av stasjonsgruppen.

7.4 Budkvantum

For bud med kvantum forskjellig fra 0 er minstekvantum ordinært 10 MW.

I prisområde NO1 tillates det i tillegg inntil ett bud med kvantum fra og med 5 MW til og med 9 MW per stasjonsgruppe.

For bud som er tilbudt etter vedtak i følge fos §12 fjerde ledd kan et minstekvantum lavere enn 10 MW fastsettes, dog minimum 1 MW. Bud som ikke er tilbudt etter vedtak i følge fos

§12 fjerde ledd og som har et kvantum under 10 MW, vil ikke inngå i ordinær balanseregulering, med unntak av særskilte krav for budområde NO1.

Leverandør som leverer produksjonsplaner med varierende planverdier per kvarter gjennom timen, skal legge inn bud hvor kvantum varierer per kvarter i de samme timene. Dette gjelder også når tilbudt kvantum kun kan aktiveres i ett kvarter i aktuell time.

8 Aksept av bud – fastsettelse av pris

8.1 Prinsipper for akseptering av bud

Ved behov for opp- eller nedregulering skal tilgjengelige bud som hovedregel benyttes i prisrekkefølge.

Regulerkraftbud i andre nordiske land vil bli benyttet på lik linje med bud i det norske regulerkraftmarkedet. Det kan også bli benyttet bud fra områder utenfor Norden og selges regulertjenester ut av Norden ved spesielle systemdriftsbehov.

Når det oppstår systemtekniske problemer under frekvensreguleringen, kan Statnett hoppe over bud i regulerkraftmarkedet etter prisrekkefølge og benytte dyrere reguleringsressurser. Budgivere med bud som blir hoppet over, vil ikke få kompensasjon for dette. De bud som blir hoppet over, blir ansett som ikke tilgjengelige i driftsøyeblikket (strøket midlertidig av listen).

Statnett kan benytte deler av tilbudt kvantum (MW) til en spesifisert pris. I slike tilfeller fastsettes kvantum i samråd med leverandør. De enkelte aggregatenes driftsområder er retningsgivende.

Når det er åpenbart at markedet ikke gir en samfunnsøkonomisk effektiv prissetting innenfor et avgrenset geografisk område, kan systemansvarlig suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte tilbudt volum (MWh) til gjeldende elspotpris for området (fos § 11). Om driftssituasjonen tillater det, vil Statnett kontakte berørte leverandører for å få begrunnelse for budpriser før denne mulighet benyttes. Hvis bestemmelsen benyttes, vil Statnett varsle leverandør per telefon med skriftlig bekreftelse innen rimelig tid.

I spesielle situasjoner (f.eks. en effektbristsituasjon eller situasjoner med mangel på nedreguleringsressurser) kan Statnett inngå avtale med andre systemansvarlige selskaper om kjøp/salg av effekt i god tid før driftstimen. Behovet for slike avtaler er ofte knyttet til regulering av varmekraft. I disse avtalene kan pris og varighet være fastsatt før avtalen trer i kraft.

8.2 Aktivering

Når et bud aktiveres, skal det reguleres i henhold til tilbudt kvantum innenfor hver time med mindre annet er avtalt, inntil reguleringen avstilles. Tidspunkt for start av regulering og stopp av regulering avtales henholdsvis ved aktivering og avstilling. For aktiverte bud der kvantum går til 0 – null, skal budgiver sørge for at reguleringen avstilles. Alle reguleringer skal avsluttes ved døgnskift hvis ikke annet avtales spesielt.

Statnett forutsetter at godkjente bud er tilgjengelig for regulering når Statnett ber om aktivering. Eneste unntak vil være dersom åpenbare tekniske forhold, som nylig har oppstått, gjør aktivering umulig. Gjentatte brudd på dette kravet vil følges opp av Statnett.

8.3 Prissetting

Det reguleres først for å avhjelpe systemtekniske problemer, deretter reguleres det av hensyn til frekvens om dette er nødvendig.

Generelt gjelder at det er frekvensreguleringer som fastsetter regulerkraftprisen. Ved oppregulering blir dyreste aktiverte frekvensregulering prisbestemmende, og ved nedregulering blir billigste aktiverte frekvensreguleringspris bestemmende. Regulerkraftprisen for opp- og nedregulering fastsettes per elspotområde etter at timen er avsluttet.

Hvis Statnett pga. systemtekniske behov benytter dyrere reguleringsressurser enn de reguleringer som fastsetter timens regulerkraftpriser, vil budgiver få kompensasjon etter tilbudt pris ved at reguleringen registreres som spesialregulering.

Regulerkraftprisene kan bli fastsatt på grunnlag av reguleringer i andre elspotområder. Dette gjelder også elspotområder i de øvrige nordiske land. Dog gjelder at oppreguleringspris må være høyere eller lik områdets elspotpris og nedreguleringspris lavere eller lik områdets elspotpris.

For øvrig gjelder følgende vilkår for prissetting av regulerkraft:

- a) Områdepris for elspot benyttes som regulerkraftpris når ingen regulering er foretatt i en eller begge retninger.
- b) Ved balansereguleringer i begge retninger i samme time, fastsettes også en dominerende reguleringsretning basert på netto regulert energivolum i timen med mindre opp- og nedreguleringsvolumene er like.
- c) Regulerkraftprisene kan også bli fastsatt på grunnlag av kjøp av regulertjenester fra områder utenfor Norden. Ved salg av regulertjenester til områder utenfor Norden, vil de aktuelle aktiverte norske budene bli registrert som spesialregulering.
- d) Når det i driftstimen oppstår flaskehals i grenseflaten mot andre elspotområder, vil prisene bestemmes av det siste aktiverte budet i den felles nordiske budlisten før flaskehalsen oppstod, eventuelt av reguleringer inne i området når dette gir høyere oppreguleringspris / lavere nedreguleringspris enn i naboområdene.
- e) Regulerkraftprisene i et område kan også bli bestemt av flaskehalser i andre elspotområder:
 - I. Når det i driftstimen oppstår flaskehals inne i et elspotområde som medfører at bud i et annet område ikke kan aktiveres uten å forverre flaskehalsproblemet, får de to områdene forskjellige regulerkraftpriser. Regulerkraftprisene i området uten flaskehals bestemmes av det siste aktiverte budet i den felles nordiske regulerkraftlisten før flaskehalsen i det andre området oppstod.
 - II. Dersom overføring mellom to elspotområder er større enn fastlagt energihandel mellom områdene, og dette skaper flaskehalsproblem inne i det tilstøtende elspotområdet, vil det første elspotområdet få egne regulerkraftpriser. Det reguleres til balanse i henhold til energihandelsplanen. Tilgrensende elspotområder som påvirker flaskehalsen i samme grad, vil få samme RK-priser.
- f) I ekstraordinære situasjoner som omfattende driftsforstyrrelse, force majeure situasjoner, større datasystemproblemer eller lignende som gjør det umulig å fastsette riktige regulerkraftpriser innenfor rimelig tid, vil Statnett fastsette regulerkraftpriser

etter beste skjønn. Statnett vil informere om dette så raskt som praktisk mulig. Statnett vil informere på samme måte når normalforhold gjenopprettes.

- g) Ved overgang mellom sommertid og normaltid fastsettes regulerkraftpriser som normalt, mens man opererer med 23- og 25-timers døgn i RKM.

Regulerkraftprisene prissetter aktiverte frekvensreguleringer og benyttes i tillegg sammen med områdepris i elspotmarkedet i avregningen av de balanseansvarliges ubalanser. Vilkår for rapportering og avregning er gitt under punkt 9.

Når kapasiteten mellom elspotområder reduseres etter at prisen i elspot er fastsatt, blir fastsettingen av regulerkraftpriser basert på den opprinnelige kapasiteten.

Ved opp- og nedregulering i samme time skal dominerende retning for den aktuelle time baseres på frekvensreguleringer i det nordiske synkronsystemet i de elspotområder hvor det ikke er flaskehals i nettet på grensen mellom elspotområdene.

8.4 Informasjon om pris og volum

Statnett skal informere budgivere om regulerkraftprisene én time etter driftstimens slutt. Informasjonen publiseres på Nord Pool sin hjemmeside.

9 Rapportering og avregning

For rapportering av systemdata og avregning gjelder følgende forskrifter:

- Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften)
 - <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1990-12-07-959>
- Forskrift om måling, avregning og samordnet opptreden ved kraftomsetning og fakturering av netjtjenester (avregningsforskriften)
 - <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1999-03-11-301>

Avregningsansvarlig skal beregne regulerkraftbalanse for hver balanseansvarlig, jf. avregningsforskriften § 5-1, første ledd. Avregningsansvarlig skal beregne betalingsforpliktelser eller tilgodehavender for hver enkelt balanseansvarlig på bakgrunn av hver enkelt balanseansvarliges separate regulerkraftbalanser for kraftforbruk og kraftproduksjon, jf. avregningsforskriften § 5-2, første ledd.

Grunnlagsdata for balanseavregningen angis i EUR. Regler for omregning av budpriser fra NOK til EUR er gitt i kap. 7.3.

10 Konsekvenser ved manglende oppfyllelse av forpliktelse

Dersom leverandøren ved gjentatte anledninger unnlater å oppfylle sin forpliktelse som forutsatt i disse vilkår, og dette skyldes forhold innenfor leverandørens kontroll, kan Statnett ekskludere leverandøren fra deltakelse i RKM.

11 Konfidensialitet

Statnett forplikter seg til å holde inngitte tilbud konfidensielle, med mindre offentlig regelverk eller pålegg krever at disse skal offentliggjøres.

12 Force majeure

Leverandør og Statnett er begge fri for ethvert ansvar for manglende oppfyllelse av disse vilkårene som skyldes krig, streik, lockout og offentlige pålegg, eller andre årsaker som ligger utenfor partenes kontroll. Dersom en av partene, på grunn av en force majeure situasjon som definert ovenfor, ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser etter vilkårene, skal partenes gjensidige forpliktelser etter vilkårene være suspendert så lenge situasjonen vedvarer.

Dersom en av partene påføres utgifter som skyldes at den annen part har force majeure, har vedkommende ikke krav på å få erstattet utgiftene.

13 Tvisteløsning

Dersom det oppstår en tvist mellom leverandør og Statnett, skal denne så vidt mulig søkes løst gjennom forhandlinger. Dersom dette ikke fører frem, kan hver av partene bringe saken inn for domstolene. Oslo tingrett vedtas som verneting, jfr. tvisteloven § 4-6.

14 Informasjonsplikt

Leverandørene plikter å informere Statnett umiddelbart om alle forhold som har betydning for deres leveranse av regulerkraft.

15 Endringer i vilkårene

Dersom Statnett ønsker å foreta endringer i vilkårene, skal endringsforslaget sendes på høring for innspill med minimum fire ukers frist. Statnett kan deretter ensidig foreta endringer i vilkårene.

Dersom en interessent ønsker å foreta endringer i vilkårene, skal forslag til endringer fremstilles skriftlig for Statnett. Statnett skal undergi forslagene en god og rask vurdering. Statnetts endelige vurdering av forslaget skal begrunnes skriftlig.

NB: Denne versjonen
er ikke gjeldende